

Statens Planteavlsvforsøg

1401. MEDDELELSE

80. ÅRGANG 30. MARTS 1978

Udgivet af
Statens
Planteavlsvudvalg

Statens Forsøgsstation, Blangstedgaard, 5220 Odense SØ

Grundstammer til kirsebær¹⁾ En litteraturoversigt

J. Vittrup Christensen

Indledning

Selv om kirsebær er en gammel kultur, der i nyere tid har fået en betydelig udbredelse, er udvalget af grundstammer meget lille.

I Danmark er både forsøg og erfaringer med grundstammer til kirsebær meget begrænsede. Det er derfor fundet nyttigt at gennemgå litteraturen som grundlag for et videre forsøgsarbejde.

Det er karakteristisk for forsøgsberetninger om kirsebær, at der foreligger bemærkelsesværdigt få resultater, der belyser grundstammens indflydelse på træernes udbytte. Det kan skyldes, at bl.a. fugleangreb på knopper og frugter, et meget betydeligt høstarbejde og revnedannelse, gør det vanskeligt at gennemføre udbytteforsøg.

Krav til grundstamme

Ingen enkelt klon eller art kan opfylde de krav, der stilles til den ideelle grundstamme til forskellige formål under meget varierende forhold. Målet må være, som hos æbler, at opnå en række grundstammer med forskellige veldefinerede egenskaber. Eksempelvis vil svagtvoksende grundstammer være ønskelige til træer, der skal håndplukkes, mens en kraftigere grundstamme måske kan være fordelagtig til træer, der plantes med maskinel høst for øje.

En velegnet grundstamme skal i så stort omfang som muligt opfylde følgende egenskaber:

1. Give træerne den mest fordelagtige vækst og størrelse til foretrukne dyrkningsmetode.
2. Forenelighed med alle sorter af dyrkede kirsebær.
3. Befordre tidlig bæring og stort og stabilt udbytte på ældre træer.
4. Tolerant overfor varierende jordtyper og klimatiske forhold.
5. Resistent mod bakteriekræft og andre sygdomme og evt. skadedyr, samt virusfri.
6. God forankring i jorden.
7. Frosthårdfør.
8. Let at formere.
9. Ikke give rodkud.

Sammendrag af resultater

Som grundstamme anvendes næsten udelukkende arterne *Prunus mahaleb* (weichel) og *Prunus avium* (fuglekirsebær). I mindre omfang er også nogle steder benyttet *Prunus cerasus* (surkirsebær). *Prunus mahaleb*. De almindeligt benyttede frøstammer afviger ikke med sikkerhed i vækstkraft fra *Prunus avium*. Træer på *Prunus mahaleb* trives i reglen godt i planteskolen og de første år i plantagen, men har ofte en kort levealder, der formodentlig skyldes dårlig forenelighed med ædelsorter.

¹⁾ Sammendrag af litteraturoversigt, der fremkommer i Tidsskrift for Planteavl i 1978.

Selv om der ofte opnås gunstige resultater med *Prunus mahaleb* som grundstamme i varme lande, synes de almindelige frøstammer ikke at have fordele frem for *Prunus avium* under vore forhold.

Derimod kan der være interesse for at prøve nogle af de udvalgte kloner, som den franske 'Saint Lucie 64', Oregon-klonerne nr. 193701, 163091, M × M 14 og M × M 39 og tyske kloner fra Bonn, som alle er uprøvede i nordligere områder.

Prunus avium har generelt været den mest egnede grundstamme til både søde og sure kirsebær. Den har god forenelighed med sorterne, og træerne har større levedygtighed end på andre grundstammer. Dens største ulempe er, at den giver meget kraftigtvoksende træer.

Frøstammer. Frøets oprindelse bør sikkert tillægges større interesse end det hidtil har været gjort. Det materiale, der findes her i landet, er meget blandet, hyppigst af ukendt oprindelse. Indtil flere erfaringer og forsøgsresultater foreligger bør sikkert foretrækkes frø af 'Hüttner 170 × 53' (Syn.: 'Hüttner Hochzucht', 'Hochzucht', 'Hüttner 170' og 'Hüttner').

Kloner. Af vegetativt formerede *Prunus avium* er 'F 12/1' den mest udbredte og gennemprøvede. Den blev udvalgt på East Malling i England på grundlag af kraftig og uforgrenet vækst af grundstammen. Der foreligger kun få forsøg, der viser dens egenskaber i forhold til frøstamme, men der synes ikke at være tvivl om, at 'F 12/1' giver kraftigere vækst. I et svensk forsøg har træerne haft større levedygtighed, og i et tysk forsøg var grundstammerne mere frostsistente end frøstammen 'Hüttner 170 × 53'.

I Jork i Tyskland er der på vist ringere frugtstørrelse på træer af 'F 12/1'. Det er ikke bemærket andre steder og kan derfor være et lokalt problem, da træerne også på andre måder har vist dårlig trivsel i dette område. Fordelen ved 'F 12/1' er desuden, at den er veldefineret og findes virusfri. Foreliggende resultater er så sparsomme, at det er vanskeligt derudover at vurdere dens egnethed

frem for frøstammer af *Prunus avium*. I England er den tidligt blevet foretrukket frem for en lang række andre kloner, og der er mange års gode erfaringer med 'F 12/1' i erhvervsplantninger i flere lande.

Fleere andre engelske kloner har i orienterende, ældre forsøg vist så gode egenskaber, at de bør tages op til fornyet undersøgelse. Det gælder f.eks. de lidt svagere 'F 5/2', 'F 5/4' og 'F 5/5'.

Prunus cerasus (surkirsebær) synes at give en mulighed for svagt voksende grundstammer, navnlig til surkirsebær. Men der foreligger flere erfaringer for, at træerne har en stor dødelighed på *Prunus cerasus*.

I de senere år er der i flere lande udvalgt kloner, der giver løfte om større muligheder for denne art som grundstamme. De californiske kloner 'Stockton Morello' og 'Vladimir', italienske CAB-kloner, tyske Weihenstephan-kloner og belgiske Gembloux-kloner bør prøves under danske forhold i sammenligning med frøstammer af 'Stevnsbær'.

Prunus fruticosa (Steppekirsebær) har givet lovende resultater som svagt voksende grundstamme både i Tyskland og USA. Forsøgsresultater er dog endnu meget sparsomme og praktiske erfaringer kendes ikke, men den tyske, virusfri klon 'Steppenkirische Sel. Openheim' og nogle kloner fra Geneva, New York har vist egenskaber, der motiverer fortsat interesse.

'Colt' er en engelsk krydsning mellem *Prunus*-arterne *avium* og *pseudocerasus*. Selv om den allerede har påkaldt sig stor interesse, foreligger der dog endnu kun få resultater vedrørende dens egenskaber som grundstamme. Den har været tidligt bærende og svagt voksende og er let at formere ved urteagtige stiklinger. Den opformeres i England til erhvervsmæssig brug og må forventes at være egnet som svagt voksende grundstamme også her i landet. Den er hidtil kun prøvet til sødkirsebær.

Konklusion

Surkirsebær

Til surkirsebær må *Prunus avium* fortsat antages at være den mest egnede grundstamme. Den engelske klon 'F 12/1' har hidtil været den mest benyttede type her i landet. Den giver i reglen mere kraftigtvoksende træer end almindelige frøstammer. I de relativt få forsøg, hvor den er prøvet, har den i reglen været lige så god eller bedre end de frøstammer, den er sammenlignet med. Kun i Jork-området i Tyskland har den haft dårlige egenskaber. Virusfri 'F 12/1' bør sikkert foretrakkes frem for de frøstammer af blandet eller ukendt oprindelse, der normalt er til rådighed.

Frøstammer af den tyske frøkilde 'Hüttner 170 × 53' har vist gode egenskaber og bør foretrakkes frem for frøstammer af anden oprindelse. Gunstige resultater med denne frøstamme i Nordtyskland motiverer, at den også prøves her i landet.

Surkirsebær

Til sødkirsebær, hvor behovet for en svagt voksende grundstamme er særlig stort, vil der sikkert i nær fremtid være svage grundstammer til rådighed. Den engelske arts krydsning 'Colt' vil formodentlig meget snart være til rådighed.

Abonnement på meddelelser fra Statens Planteavlsforsøg kan bestilles ved indsendelse af abonnementsbeløbet til bladets ekspedition, Statens Planteavlskontor, Kongevejen 83, 2800 Lyngby, postgiro 200 2299, tlf. (02) 85 50 57. Abonnementsprisen er for 1978 60,00 kr. årligt excl. moms. Adresseændring bedes meddelt bladets ekspedition.

Trykt i 7.000 eksemplarer.